

УДК 727.97; 727.012

Кравченко І. Л.,

к.арх., доцент кафедри теорії архітектури КНУБА

Гершуні О. М.,

асистент кафедри теорії архітектури

Мулеева В. Г.,

ст. групи АБС-63 кафедри теорії архітектури КНУБА

МЕТОДИ РЕНОВАЦІЇ ДИТЯЧИХ ПОЗАШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ТА ЇХ ТЕРИТОРІЙ В УМОВАХ ІСТОРИЧНОЇ ЗАБУДОВИ

Анотація: в статті викладені основні методи реновації дитячих позашкільних навчальних закладів та їх територій в умовах історичної забудови. Практичне застосування означених методів представлено на прикладі магістерської роботи.

Ключові слова: позашкільна освіта, заклади позашкільної освіти, система позашкільної освіти, реновація дитячих позашкільних закладів.

Згідно до закону України, до позашкільних навчальних закладів належать: палаци, будинки, центри, станції дитячої, юнацької творчості, учнівські та студентські клуби, дитячо-юнацькі спортивні школи, школи мистецтв, студії, початкові спеціалізовані мистецькі навчальні заклади, бібліотеки, оздоровчі та інші заклади [1]. Позашкільний навчальний заклад - складова системи позашкільної освіти, яка надає знання, формуючи вміння та навички за інтересами, забезпечує потреби особистості у творчій самореалізації та інтелектуальний, духовний і фізичний розвиток, підготовку до активної професійної та громадської діяльності, створює умови для соціального захисту та організації змістовного дозвілля відповідно до здібностей, обдарувань та стану здоров'я вихованців, учнів і слухачів [2]. Але сьогодні розвиток системи позашкільних закладів переживає не найкращі часи у нашій державі. Останнє динамічне зростання популярності подібних закладів спостерігалось ще за період розквіту Радянського Союзу. Тоді це питання було обґрунтоване насамперед політично. Зараз тенденції розвитку системи позашкільної освіти мають відповідати, а подекуди навіть передувати вимогам сучасного соціуму і, насамперед, дітей та молоді. До поняття розвитку системи закладів позашкільної освіти входить, звичайно, не тільки проектування та будівництво нових будівель, а і реновація існуючого фонду з метою оптимізації ефективного функціонування даного закладу в умовах сучасного міста. Реновація (лат. Renovatio - оновлення, відновлення, ремонт) - процес поліпшення структури.

У 2013 році в Україні установи додаткової освіти дітей відвідувало 392 874 учнів. Серед них 42,1% (165 290 учнів) вибрали художню освіту. Саме тому для дипломної роботи було обрано заклад позашкільної освіти художнього профілю. Територія для розробки проектної частини була визначена також не випадково. Ділянка (м. Київ, вул. Велика Житомирська, 36 та 34а) частково вільна від забудови. Будівля №34а, що знаходиться на ділянці має архітектурну та історичну цінність, але впродовж тривалого часу не експлуатується та потребує реконструкції. Тому автор та керівники проекту вирішили залучити будівлю до формування центру дитячого розвитку шляхом реновації. Крім того, ділянка межує із Пейзажною алеєю – одним із знаних культурних, історичних та мистецьких осередків Києва (рис.1). У представленому проекті під реновацію підпадають і територія і занедбана історична будівля. Разом із розробкою нової будівлі центру на вільній території, ці складові залучені у структуру центру художньої освіти. Центри дитячої творчості відносяться до закладів позашкільної освіти, які забезпечують потреби особистості у творчій самореалізації та організації змістовного дозвілля. Творче, естетичне, професійне виховання покоління, що підрастає, визначає рівень культури суспільства і його економічний і соціальний розвиток. Позашкільні навчальні заклади для учнів, що їх відвідують, повинні бути живильним культурним середовищем, що стимулює розвиток творчого потенціалу молоді [3]. Тобто діти повинні бути забезпечені не тільки необхідними приміщеннями, а мати, перш за все, середовище, що спонукає до творчості. Так, до основної структурно-функціональної моделі комплексу було вирішено залучити і територію навколо – зробити її повноправним учасником творчого розвитку.

При розробці проекту за основу взяті дослідження в області прикладної теорії архітектурної композиції Шаповал Н. Г., де йдеться про творчий професійний метод, що є загальною, сутнісною основою, яка проявляється у стилістичному розмаїтті творчості окремих архітекторів, течій, напрямів тощо. Відповідно сьогодні методи творчої роботи архітекторів можуть бути репрезентовані, звісно, надзвичайно умовно, у вигляді трьох способів (чи моделей) професійного мислення при створенні архітектурних творів, які умовно можна назвати: метод накладного фасаду; скульптурний метод; структурний метод [4].

Модель першого професійного мислення, - «Метод накладного фасаду»: *архітектурна тема* (соціальне призначення об'єкта) → *зміст* → *засоби* (конструктивні й архітектурно-художні) → *архітектурний образ*. У цьому випадку творчий пошук іде від «функції до форми», від функціонально-конструктивної основи об'єкта до структурної характеристики його

архітектурної композиції і, нарешті, до архітектурного образу. Об'ємно-просторове рішення виховних закладів складається на основі семіотики, з врахуванням її складових, особливостей архітектурних кодів. Таким чином, формується виразність і специфічність архітектурного образу за рахунок окремих деталей фасаду, характерних даній будівлі.

Скульптурний метод: *архітектурна тема* (соціальне призначення об'єкта) → *образ* → *зміст* → *засоби* (конструктивні й архітектурно-художні). Основою образного рішення є пластика конструктивних та функціональних елементів (частин і деталей). Дане рішення конструктивно логічне і має функціональне підпорядкування. Концепцією проектування будівлі-скульптури, будівлі-символа являється естетична єдність функції, конструкції і самоцінної архітектурної форми.

Третій альтернативний спосіб професійного мислення, який розвиває концепцію будівлі-структури за принципом «відкритої» для розвитку і змін композиції та відповідає перманентній динаміці функціонального змісту сучасних будівель – це структурний метод. Складовими цього методу є: *зміст* → *образ* → *засоби* (конструктивні і архітектурно-художні) → *архітектурна тема*. В центрі уваги перебуває ідея просторово-пластичної неперервності і взаємовпливу оточуючого середовища і архітектури. Характерне створення емоційного відчуття внутрішнього зв'язку просторово-формуючих елементів і структури динамічних просторів з конкретними умовами, один з одним і з усім організованим архітектурним цілим [4,5].

Аналіз досліджень трьох методів створення архітектурного середовища виявив напрямок створення об'єкту, що має відповідати заданому концепту - створення сприятливого комфортного середовища для розвитку творчого потенціалу, розкріпачення свідомості, набуття навичок та досвіду, а також виявлення особистого відчуття навколишнього світу, тобто розвиток почуття індивідуальності, відчуття самостійності в прийнятті рішень.

Для проектування центру дитячої творчості основним методом був обраний структурний – поєднання історичної будівлі з проєктованими сучасними спорудами центру та оточуючим середовищем. «Змістом» будівлі є її функціональне призначення. Центр художнього розвитку, що проєктується, має розвинений склад приміщень. У корпусі, що виходить головним фасадом безпосередньо на вул. Велику Житомирську, на першому поверсі пропонується зона очікування, яка водночас служить зоною проведення різноманітних майстер-класів та зоною дозвілля, в залежності від заходів, що проходять в цьому просторі. Історична будівля, що підлягає реновації, залучена у структуру закладу, в ній на першому поверсі влаштована мультиплікаційна студія та транзитно-рекреаційна зона. Засклена галерея з'єднує будівлю з виставковими

павільйонами, які спроектовані таким чином, що візуально працюють як на внутрішній двір, так і на північну сторону, звідки відкривається мальовничий вид, що, за умови гарної погоди, можна використовувати учнями художньої школи для роботи на пленері. Стіни павільйонів мають розсувні конструкції, що дозволяє створювати єдиний мистецький простір із внутрішнім двором комплексу та влаштовувати різні заходи. Студії та навчальні класи розміщено на верхніх поверхах. Таким чином, і територія, і історична будівля, і новий корпус завдяки залученню території у структурно-функціональну модель, функціонуватимуть як єдине ціле та створюватимуть у потенційних учнів та їх батьків відчуття єдиного мистецького простору, спрямованого на розвиток творчого потенціалу дітей та молоді.

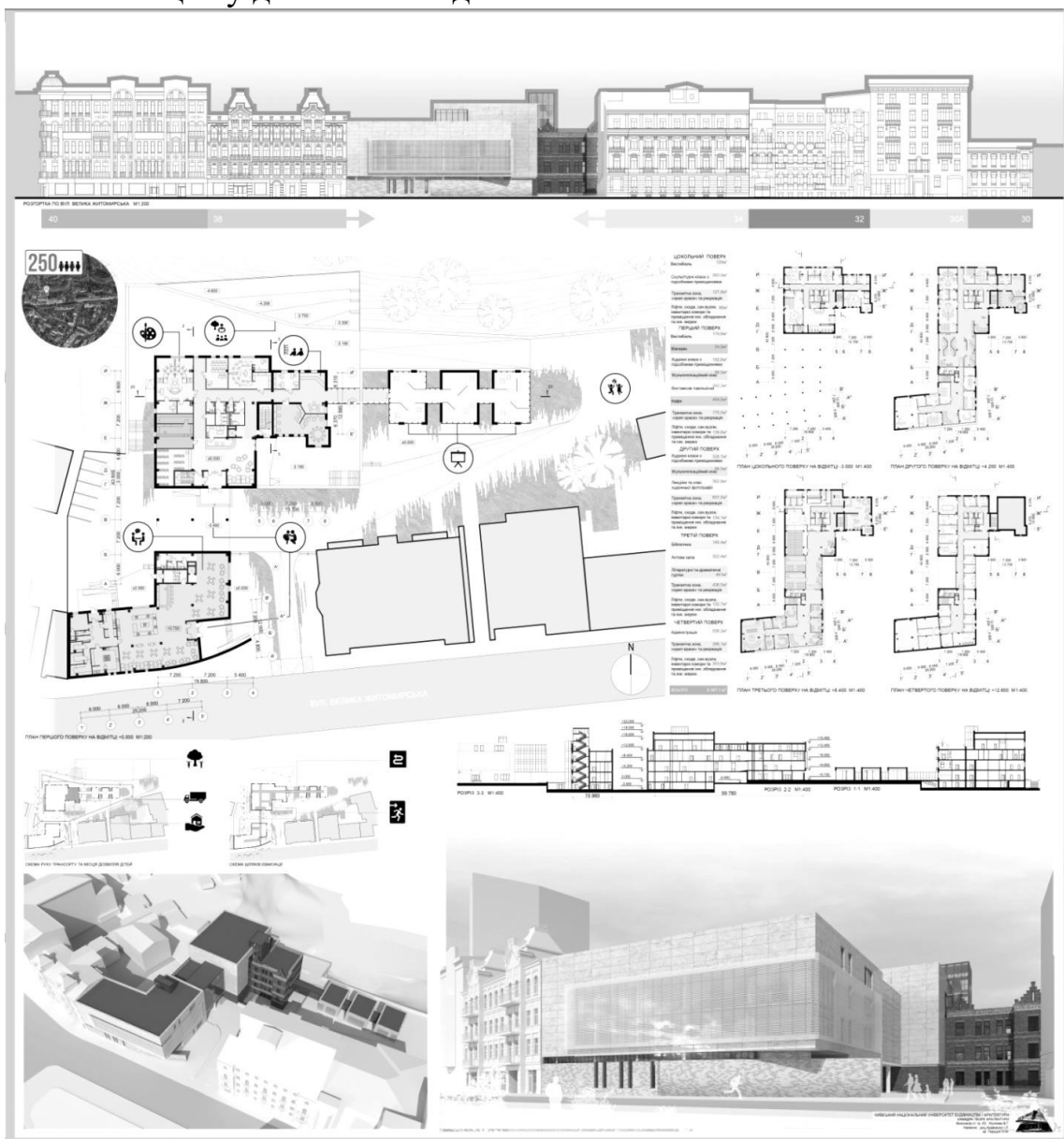

Рис.1. Дипломна робота кваліфікаційного рівня «магістр» ст.АВС-63

Мулеєвої В.Г., керівники доц.. Кравченко І.Л., ас. Гершуні О.М.

Фрагмент проектної частини. КНУБА, 2016.

Висновок. У даному випадку, при проектуванні, найбільш доцільним рішенням було застосувати саме структурний метод, оскільки призначення об'єкту диктувало створити «відкриту» структуру, що функціонально поєднує і територію і будівлю. Первинні складнощі при проектуванні, а саме наявність на території залишків історичної будівлі, було подолано шляхом перетворення їх на перевагу. Архітектурна концепція даної дипломної роботи дозволила вписати у єдиний комплекс історичну будівлю.

Література:

1. Про освіту : Закон України [прийнятий 23 травня 1991 р. № 1060–ХІІ зі змінами] / Верховна Рада України // Законодавство України у сфері освіти та професійного навчання : зб. законодав. актів : станом на 1 лют. 2013 р. / Верховна Рада України, Комітет з питань науки і освіти. – Офіц. видання. – Київ, 2013. - с. 4 – 43.
2. Про позашкільну освіту: Закон України [прийнятий 23 червня 2000 р. № 1841–ІІІ зі змінами] / Верховна Рада України // Законодавство України у сфері освіти та професійного навчання : зб. законодав. актів : станом на 1 лют. 2013 р. / Верховна Рада України. Комітет з питань науки і освіти. – Офіц. видання. – Київ, 2013. - с. 163-190.
3. В. П. Голованов. Исторические уроки становления и развития отечественной системы дополнительного образования детей. Вестник ПСТГУ IV: Педагогика. Психология 2009. Вып.1- с. 69–84.
4. Шаповал Н. Г., Прикладна теорія архітектурної композиції: Навч. посіб. для студ. архітектур. ф-ту / Н. Г. Шаповал; Київ. нац. ун-т буд-ва і архіт. - К., 2000. - 372 с.
5. Аванесян Д. О., Негай Г. А. Функціонально-емоційні аспекти формування центрів дитячої творчості / Сучасні проблеми архітектури та містобудування. Випуск 29. 2012 - с.6-14.

Аннотация

В статье изложены основные методы реновации детских внешкольных учебных заведений и их территорий в условиях исторической застройки. Практическое применение указанных методов представлено на примере магистерской работы.

Ключевые слова: внешкольное образование, учреждения внешкольного образования, система внешкольного образования, реновация детских внешкольных учреждений.

Annotation

The article tells about the basic methods of renovating children's nonschool educational institutions and their territories in terms of historic buildings. The practical application of the methods is presented on the example of the master's work.

Keywords: nonschool education, adult education institutions, adult education system, renovation of children's extramural facilities.